

Тимофійшина А.С.,

магістрант Київського університету культури;
Науковий консультант: Сидоренко Т.В.
кандидат наук з соціальних комунікацій,
м. Миколаїв

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ АРХІВНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН

Основу сучасного інформаційного суспільства складає Всесвітня електронна мережа Інтернет, до якої входять архівні установи, представляючи в ній національні архівні інформаційні ресурси. В Інтернеті нараховується понад 4500 сайтів архівів, бібліотек і музеїв, що зберігають документальні джерела та писемні пам'ятки [1].

Відзначимо, що інформатизація архівної справи означає комплекс організаційних, науково-методичних та технологічних заходів, що забезпечують створення за єдиними методологічними та методичними засадами взаємопов'язаних інформаційних технологій в архівній справі, формуванні національних архівних інформаційних ресурсів [4].

Науковою розробкою проблем інформатизації архівної справи в Україні займаються Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства (УНДІАСД), Укрдержархів, архівні установи. Серед дослідників цієї проблеми слід назвати наступних: Г. Боряк, Ю. Забенько, Я. Калакура, Н. Кузовова, С. Кулешов, В. Ляхоцький та ін.

Початком розвитку інформатизації архівної справи стало рішення колегії Головархіву України про створення автоматизованої інформаційної системи на базі Центрального фондового каталога (1989). Це рішення, на думку Г. Боряка, виявилось правильним і виправданим [1].

Через те, що створення електронних архівних продуктів на основі радянських ЕОМ не набуло поширення [3], українські дослідники підключились до розробки нових архівних інформаційних ресурсів.

Важливим кроком у розробці теоретико-методологічних засад інформатизації стала Державна програма «Національна архівна інформаційна система (НАІС) "Архівна та рукописна Україніка"» (1991-1996), ініційована групою спеціалістів з Національної академії наук України (Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського та Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського). Програма розроблялася за безпосередньою участю Головного архівного управління України, Міністерства культури та інших відомств. Для методичного супроводу і практичної реалізації даного проекту при Головархіві України було створено спеціальний міжвідомчий відділ архівної Україніки і НАІС.

Важливими віхами інформатизації архівної справи стали розробка концепції Археографічного реєстру національної архівної спадщини України (АРУ) (1996) та Основних положень концепції комп'ютеризації архівної справи в Україні (1996-1998) розробка концепції Археографічного реєстру національної архівної спадщини України (АРУ) (1996) та Основних положень концепції комп'ютеризації архівної справи в Україні (1996-1998) [2].

Наступний етап в історії інформатизації (1995-1998) пов'язаний із спробою практичної реалізації досвіду створення НАІС у новоствореному галузевому інституті архівної справи і документознавства. Спеціальний відділ автоматизованих інформаційно-пошукових систем вперше проводить моніторинг архівних установ, розробляє "Пропозиції з автоматизації архівної справи", публікує методичні рекомендації з програмно-апаратного забезпечення систем комп'ютерного діловодства, посібник із засобів захисту інформації в них [1]. Цікавим пілотним проектом інституційного рівня стала так звана "АрхеобібліоБаза" (АББ). У модифікованому вигляді первісні ідеї цього проекту були реалізовані в 2000 р., спочатку у вигляді традиційного книжкового довідника "Архівні установи України" (К., 2000), згодом – в електронному вигляді на офіційному Web-сайті Державного комітету архівів України [1].

В умовах незалежності України затверджено ряд нормативно – правових документів, які сприяли подальшому розвитку різних аспектів інформатизації архівної справи: Закони України «Про інформацію», «Про Концепцію Національної програми інформатизації», «Про захист інформації в автоматизованих системах», «Про страховий фонд документації України» (визначає правові, економічні та організаційні засади створення, формування, ведення і використання страхового фонду документації України, а також функціонування державної системи страхового фонду документації), «Про електронний цифровий підпис», «Про Національну програму інформатизації», «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми збереження бібліотечних і архівних фондів на 2000-2005 роки», як складової всесвітньої інформаційної програми «Пам'ять світу» [5,10,11,].

У той же час слід зазначити, що особливо значущі для архівної справи в Україні являються такі нормативно-правові документи, як Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» [9], Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» та Розпорядження Президента України «Про невідкладні заходи щодо розвитку архівної справи».

Слід зазначити, що головною метою інформатизації архівної справи являється оптимізація у формуванні Національного архівного фонду та зберігання документів, вирішенні проблем оперативного і повноцінного доступу до архівної інформації, що в свою чергу прискорить та полегшить робочі процеси та залучення інформації до суспільства, захист національних

інтересів в архівній справі, а також інтеграції документальних ресурсів у світових інформаційних мережах, що робить країну сучасною та відкритою у своїй сутності.

Не можна обійти увагою спеціальний Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні». Саме після вказаного Указу Президента відбувся активний розвиток електронних ресурсів України, обмін інформацією, поетапно вводився електронний документообіг, прискорення темпів обігу інформації у світових мережах та ін.

Серед важливих проектів у сфері інформатизації архівної справи слід назвати: «Архівні фонди України», інформаційна система «Центральний фондний каталог», створення галузевих довідників загальнонаціонального рівня, що готуються нині «Національний реєстр втрачених і переміщених архівних фондів», «Реєстр розсекречених архівних фондів» та ін.

Поширеним видом інформаційних ресурсів на сайтах архівів є електронні версії довідкового апарату, електронні виставки тощо. Так, на офіційному сайті Державного архіву Миколаївської області можна знайти низку опрацьованих історично значущих давніх документів, які постійно оновлюються та всебічно опрацьовуються архівістами, як в текстовому варіанті так і сканованому (описи справ ХІХ ст., дореволюційні документи, роки революції, голодомор, Друга світова війна та післявоєнні роки, описи метричних книг та ін.), що забезпечує доступність архівної інформації для користувачів.

Список використаних джерел:

1. Боряк, Г. В. Десять років інформатизації архівної справи в Україні: Проблеми. Здобутки. Перспективи [Електронний ресурс] / Г. В. Боряк. – Режим доступу: <http://www.archives.gov.ua/Publicat/Researches/Doslidz-Boryak.php>. – Заголовок з екрана.
2. Дубровіна, Л. А. Основні положення концепції комп'ютеризації архівної справи в Україні / Л. А. Дубровіна // Студії з архівної справи та документознавства. – 1998. – Том.3. – С. 6-17.
3. Кузовова, Н. Інформатизація архівної справи в Україні (1991-2014): історичні та правові аспекти [Електронний ресурс] / Н. Кузовова. – Режим доступу: https://nmetau.edu.ua/file/kuzovova_informatizatsiya_arhivnoyi_spravi__pl_.pdf. – Заголовок з екрана.
4. Основні правила роботи державних архівів України / Державний комітет архівів України, Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства. – К., 2004. – 334 с. (Схвалено колегією Держкомархіву України від 3.02.2004, протокол No 2).

5. Про електронний цифровий підпис: закон України від 22 трав. 2003 р. № 852 -IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 276.
6. Про електронні документи та електронний документообіг : закон України від 22 трав. 2003 р. № 851-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 275.
7. Про затвердження Порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання : наказ Міністерства юстиції України від 11 листоп. 2014 р. № 1886/5 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 93. – С. 918–1071.
8. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : закон України від 5 лип. 1994 р. № 80/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 31. – Ст. 286.
9. Про Національний архівний фонд та архівні установи : закон України від 24 груд. 1993 р. № 3814-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 15. – Ст. 86.
10. Про Національну програму інформатизації : закон України від 4 лютого 1998 р. № 74/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27/28. – Ст. 181.
11. Про страховий фонд документації України : закон України від 22 березня 2001 р. № 2332-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 20. – Ст. 101.

Тимченко М.С.,

студентка I курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»;

Науковий керівник: Єрмолаєва Г.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв

ІНФОРМАЦІЙНИЙ МАСИВ ВІТЧИЗНЯНИХ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ З ПИТАНЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ

На даному етапі розвитку інформаційної, бібліотечної та архівної справи в нашій країні існує ряд журналів, що присвячені проблемам цієї галузі. Значення цих видань для розвитку сфери важко переоцінити. На їх сторінках відображається теоретичний і практичний внесок вчених у розвиток галузі.